**Parlament Europejski**
2019-2024

*Komisja Kontroli Budżetowej*

**2023/2178(DEC)**

15.12.2023

# PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022
(2023/2178(DEC))

Komisja Kontroli Budżetowej

Sprawozdawca: Michal Wiezik

## SPIS TREŚCI

**Strona**

1. PROJEKT DECYZJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO .....3

2. PROJEKT DECYZJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO .....5

3. PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO .....7

# 1. PROJEKT DECYZJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

**w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022**
**(2023/2178(DEC))**

*Parlament Europejski*,

– uwzględniając końcowe roczne sprawozdanie finansowe Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022,

– uwzględniając sprawozdanie roczne Trybunału Obrachunkowego dotyczące wspólnych przedsięwzięć UE za rok budżetowy 2022 wraz z odpowiedziami wspólnych przedsięwzięć[1],

– uwzględniając poświadczenie wiarygodności[2] rachunków, jak również legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw przedłożone przez Trybunał Obrachunkowy za rok budżetowy 2022 zgodnie z art. 287 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

– uwzględniając zalecenie Rady z dnia … lutego 2024 r. w sprawie udzielenia Wspólnemu Przedsięwzięciu absolutorium z wykonania budżetu za rok budżetowy 2022 (00000/2024 – C9-0000/2024),

– uwzględniając art. 319 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

– uwzględniając art. 106a Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012[3], w szczególności jego art. 70,

– uwzględniając decyzję Rady 2007/198/Euratom z dnia 27 marca 2007 r. powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznającą mu określone korzyści[4], w szczególności jej art. 5,

– uwzględniając rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2019/715 z dnia 18 grudnia

[1] Dz.U. C, C/2023/1025, 16.11.2023.
[2] Dz.U. C, C/2023/112, 12.10.2023.
[3] Dz.U. L 193 z 30.7.2018, s. 1.
[4] Dz.U. L 90 z 30.3.2007, s. 58.

2018 r. w sprawie ramowego rozporządzenia finansowego dotyczącego organów utworzonych na podstawie TFUE oraz Traktatu Euratom, o których mowa w art. 70 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046[5],

– uwzględniając art. 100 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0000/2023),

1. udziela dyrektorowi Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) absolutorium z wykonania budżetu za rok budżetowy 2022 / odracza decyzję w sprawie udzielenia dyrektorowi Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) absolutorium z wykonania budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia za rok budżetowy 2022;

2. przedstawia swoje uwagi w poniższej rezolucji;

3. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej decyzji wraz z rezolucją, która stanowi jej integralną część, dyrektorowi Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy), Radzie, Komisji i Trybunałowi Obrachunkowemu oraz do zarządzenia jej publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* (seria L).

[5] Dz.U. L 122 z 10.5.2019, s. 1.

## 2. PROJEKT DECYZJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

**w sprawie zamknięcia ksiąg dochodów i wydatków Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022**
**(2023/2178(DEC))**

*Parlament Europejski*,

– uwzględniając końcowe roczne sprawozdanie finansowe Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022,

– uwzględniając sprawozdanie roczne Trybunału Obrachunkowego dotyczące wspólnych przedsięwzięć UE za rok budżetowy 2022 wraz z odpowiedziami wspólnych przedsięwzięć[1],

– uwzględniając poświadczenie wiarygodności[2] rachunków, jak również legalności i prawidłowości operacji leżących u ich podstaw przedłożone przez Trybunał Obrachunkowy za rok budżetowy 2022 zgodnie z art. 287 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

– uwzględniając zalecenie Rady z dnia … lutego 2024 r. w sprawie udzielenia Wspólnemu Przedsięwzięciu absolutorium z wykonania budżetu za rok budżetowy 2022 (00000/2024 – C9-0000/2024),

– uwzględniając art. 319 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,

– uwzględniając art. 106a Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012[3], w szczególności jego art. 70,

– uwzględniając decyzję Rady 2007/198/Euratom z dnia 27 marca 2007 r. powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznającą mu określone korzyści[4], w szczególności jej art. 5,

– uwzględniając rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2019/715 z dnia 18 grudnia 2018 r. w sprawie ramowego rozporządzenia finansowego dotyczącego organów

[1] Dz.U. C, C/2023/1025, 16.11.2023.
[2] Dz.U. C, C/2023/112, 12.10.2023.
[3] Dz.U. L 193 z 30.7.2018, s. 1.
[4] Dz.U. L 90 z 30.3.2007, s. 58.

utworzonych na podstawie TFUE oraz Traktatu Euratom, o których mowa w art. 70 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046[5],

– uwzględniając art. 100 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Przemysłu, Badań Naukowych i Energii,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0000/2023),

1. zatwierdza zamknięcie ksiąg dochodów i wydatków Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022 / odracza zamknięcie ksiąg dochodów i wydatków Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022;

2. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej decyzji dyrektorowi Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy), Radzie, Komisji i Trybunałowi Obrachunkowemu oraz do zarządzenia jej publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* (seria L).

[5] Dz.U. L 122 z 10.5.2019, s. 1.

## 3. PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

**zawierającej uwagi stanowiące integralną część decyzji w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (Fusion for Energy) za rok budżetowy 2022**
**(2023/2178(DEC))**

*Parlament Europejski*,

– uwzględniając swoją decyzję w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej za rok budżetowy 2022,

– uwzględniając art. 100 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Przemysłu, Badań Naukowych i Energii,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0000/2024),

A. mając na uwadze, że Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu Międzynarodowego Eksperymentalnego Reaktora Termojądrowego (ITER) i Rozwoju Energii Termojądrowej („Wspólne Przedsięwzięcie”) zostało utworzone w kwietniu 2007 r. na okres 35 lat decyzją 2007/198/Euratom[1] z dnia 27 marca 2007 r.;

B. mając na uwadze, że członkami Wspólnego Przedsięwzięcia są Europejska Wspólnota Energii Atomowej (Euratom) reprezentowana przez Komisję, państwa członkowskie Euratomu[2] oraz państwa trzecie, które zawarły z Euratomem umowę o współpracy w dziedzinie kontrolowanej syntezy jądrowej;

C. mając na uwadze, że celem Wspólnego Przedsięwzięcia jest wnoszenie przez Unię wkładu w międzynarodowy projekt ITER w zakresie energii termojądrowej, wdrażanie umowy między Euratomem a Japonią w sprawie szeroko zakrojonej koncepcji oraz przygotowanie do budowy demonstracyjnego reaktora syntezy jądrowej wraz z instalacjami towarzyszącymi[3];

D. mając na uwadze, że w projekt ITER zaangażowanych jest siedmiu światowych partnerów, mianowicie UE, reprezentowana przez Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Euratom), Stany Zjednoczone, Rosja, Japonia, Chiny, Korea Południowa i Indie, przy czym UE odgrywa czołową rolę, ponosząc 45,4 % kosztów budowy, a udział każdego z pozostałych partnerów wynosi 9,1 %, co ulegnie zmianie w operacyjnej fazie testów jądrowych, w której wkład UE na pokrycie kosztów

[1] Dz.U. L 90 z 30.3.2007, s. 58.
[2] Członkami Euratomu są państwa członkowskie UE oraz państwa stowarzyszone: Szwajcaria i Zjednoczone Królestwo (do 2020 r.).
[3] Główne urządzenia do syntezy jądrowej znajdują się w Cadarache we Francji, a siedziba Wspólnego Przedsięwzięcia mieści się w Barcelonie.

działalności będzie wynosił 34 %[4];

E. mając na uwadze, że jak wynika z bieżących szacunków Komisji, łączna pula środków z Euratomu konieczna do tego, by F4E mogło sfinansować europejską część realizacji projektu ITER i powiązane działania do 2035 r., wynosi 15 mld EUR (w wartościach bieżących); mając na uwadze, że państwo przyjmujące ITER (Francja) i państwa członkowskie Euratomu mają wnieść dodatkowe 3,2 mld EUR (w wartościach bieżących)[5];

F. mając na uwadze, że Zjednoczone Królestwo i Szwajcaria nie są już powiązane z działaniami F4E w zakresie ITER ani nie są członkami F4E[6];

G. mając na uwadze, że aby zwiększyć przejrzystość, Wspólne Przedsięwzięcie powinno ujawniać w swoim rocznym sprawozdaniu finansowym istotne informacje dotyczące wkładów członków na poziomie programu; mając na uwadze, że w odniesieniu do każdego programu, w którym uczestniczy, Wspólne Przedsięwzięcie powinno przedstawiać w podziale na kategorie członków do końca roku wszystkie istotne informacje, w tym obowiązujące wartości docelowe dotyczące wkładów ustalone dla danego programu, wysokość otrzymanych wkładów oraz wysokość zobowiązań prawnych w tym zakresie;

***Uwagi ogólne***

1. zauważa, że Trybunał Obrachunkowy („Trybunał”) w swoim sprawozdaniu w sprawie sprawozdania finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia za rok budżetowy 2022 („sprawozdanie Trybunału”) stwierdził, iż w sprawozdaniu tym Wspólne Przedsięwzięcie przedstawia rzetelnie we wszystkich istotnych aspektach swoją sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2022 r. oraz wyniki transakcji, przepływy pieniężne i zmiany aktywów netto za kończący się tego dnia rok, zgodnie z przepisami swojego regulaminu finansowego oraz z zasadami rachunkowości przyjętymi przez księgowego Komisji; zauważa ponadto, że transakcje leżące u podstaw sprawozdania finansowego za rok budżetowy 2022 są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach;

2. podkreśla, że Trybunał zwraca uwagę na fakt, iż w rocznym sprawozdaniu finansowym za 2022 r. F4E ujawniło szacunkowy łączny koszt realizacji swoich zobowiązań w zakresie dostaw w ramach projektu ITER („szacowany łączny koszt końcowy”), wynoszący 19,1 mld EUR (w wartościach z 2022 r.), na który składają się łączne płatności zrealizowane do końca 2022 r. w wysokości 9,2 mld EUR oraz szacunkowe

[4] Dokumenty ITER pt. „Value estimates for ITER Phases of Construction, Operation, Deactivation and Decommissioning and Form of Party Contributions” i „Cost Sharing for all Phases of the ITER Project”.
[5] Dane szacunkowe na podstawie komunikatu Komisji COM(2017)0319 oraz powiązanego dokumentu roboczego służb Komisji SWD(2017)0232, tabela 4.
[6] Zjednoczone Królestwo wystąpiło z UE i Euratomu 31 stycznia 2020 r. Umowa o handlu i współpracy między UE (Euratom) a Zjednoczonym Królestwem została zawarta 30 grudnia 2020 r. Zgodnie z jej zapisami Zjednoczone Królestwo będzie uczestniczyć w programach UE wymienionych w Protokole I i przyczyniać się do ich realizacji, w tym programu badawczo-szkoleniowego Euratomu i działań F4E w zakresie ITER. Ponieważ jednak stronom nie udało się dotąd podpisać Protokołu, Zjednoczone Królestwo w dalszym ciągu nie bierze udziału w działaniach F4E w zakresie ITER ani nie jest członkiem F4E. Umowa dotycząca współpracy ze Szwajcarią nie została automatycznie przedłużona i wygasła w 2020 r.

przyszłe płatności w wysokości 9,9 mld EUR (w wartościach z 2022 r.);

3. zauważa jednak, że w 2022 r. łączny koszt końcowy nadal szacowany był w oparciu o cel pośredni i założenia co do kosztów sformułowane w 2016 r. oraz że zostanie on gruntownie zmieniony po zakończeniu prac nad nowymi założeniami i wymogami projektu ITER, gdy zostaną one zatwierdzone przez Radę ITER i oficjalnie przedstawione Wspólnemu Przedsięwzięciu F4E;

4. przyznaje, że w 2022 r. F4E dotkliwe odczuło skutki inflacji, najpierw z powodu problemów w łańcuchu dostaw wywołanych przez COVID-19, a następnie (po lutym 2022 r.) z powodu wojny w Ukrainie; wyraża zaniepokojenie, że zgodnie z najnowszą oceną wpływ tych czynników na szacowany łączny koszt końcowy F4E wynosi 144 mln EUR (w wartościach z 2008 r.); zauważa ponadto, że ten wzrost szacowanego łącznego kosztu końcowego ma zostać odzwierciedlony w dodatkowych wydatkach w latach 2023–2026; zwraca również uwagę, że ten efekt inflacyjny jest wyraźnie widoczny w cenach surowców, zarówno w istniejących umowach, jak i w ofertach otrzymanych w 2022 r., i prawdopodobnie będzie się utrzymywał w przyszłości w zależności od rozwoju sytuacji międzynarodowej;

5. zauważa z zaniepokojeniem, że Rosja jest jednym z członków ITER IO, co wiąże się z obowiązkami dostarczenia przez nią do miejsca budowy reaktora (Cadarache we Francji) szeregu komponentów na potrzeby projektu ITER, a także przekazywania rocznych składek na rzecz ITER IO; podkreśla, że wiąże się z tym wysokie ryzyko opóźnień i wzrostu kosztów projektu ITER;

6. ma świadomość faktu, że w listopadzie 2022 r. 31. Rada ITER[7] uzgodniła aktualne założenia projektu, a na swoim 32. posiedzeniu w dniach 21–22 czerwca 2023 r.[8] zleciła dyrektorowi generalnemu ITER przedstawienie wniosku w sprawie zaktualizowanych założeń ITER do przeglądu i zatwierdzenia w 2024 r.;

7. zauważa z zaniepokojeniem, że ryzyko dotyczące zarządzania budżetem sklasyfikowano jako średnie w odniesieniu do F4E z uwagi na zagrożenie dalszym wzrostem kosztów i wystąpieniem opóźnień w realizacji projektu ITER – ryzyko to w przypadku F4E wiąże się z planowanymi nowymi założeniami projektu, opóźnieniami w dostawie wynikającymi z sankcji nałożonych na Rosję oraz opóźnieniami w zatwierdzeniu przez francuski organ ds. bezpieczeństwa jądrowego[9] zmian w projekcie w trakcie procesu montażu;

***Zarządzanie budżetem i finansami***

8. zwraca uwagę, że budżet UE na lata 2014–2020 został w pełni wykonany pod względem zobowiązań na koniec 2020 r.; zauważa ponadto, że plan płatności zobowiązań pozostających do zapłaty jest zgodny z planem realizacji: 232,2 mln EUR za rok 2022 i 150 mln EUR za rok 2023, a pozostałe płatności zostaną zrealizowane w

[7] https://www.iter.org/doc/www/content/com/Lists/list_items/Attachments/1061/2022_11_IC-31.pdf
[8] https://www.iter.org/doc/www/content/com/Lists/list_items/Attachments/1115/2023_06_IC-32.pdf
[9] Francuski organ ds. bezpieczeństwa jądrowego [ASN] jest najwyższą władzą i współpracuje wyłącznie z Międzynarodową Organizacją Energii Termojądrowej ITER (ITER IO), a wszelkie wymagane w przyszłości zmiany mogłyby mieć duży wpływ na koszty. W styczniu 2022 r. ASN całkowicie wstrzymał proces montażu w ramach projektu ITER, do czasu aż ITER udowodni, że jest w stanie zagwarantować bezpieczeństwo personelu.

kolejnych latach[10];

9. zwraca uwagę, że w wieloletnich ramach finansowych (WRF) na lata 2021–2027 Rada Europejska uzgodniła budżet na wkład Euratomu w ITER w łącznej kwocie 5 614 mln EUR (w wartościach bieżących), z której 5 560 mln EUR (w wartościach bieżących) to bezpośredni wkład w projekt; zauważa ponadto, że do tej liczby dodane zostaną wkłady państwa przyjmującego ITER i składki członkowskie, z zastrzeżeniem ostatecznej decyzji odpowiednich władz budżetowych;

10. zauważa, że Rada Zarządzająca F4E pierwotnie przyjęła budżet F4E na 2022 r. na kwotę 854,49 mln EUR w środkach na zobowiązania i 845,45 mln EUR w środkach na płatności oraz że został on zmieniony w dwóch poprawkach na posiedzeniach Rady Zarządzającej w lipcu i grudniu 2022 r.;

11. zauważa, że ostateczne dostępne środki, w tym środki przeniesione z poprzedniego roku, wynoszą 981,18 mln EUR w środkach na zobowiązania (1 069,9 mln EUR w 2021 r.) i 844,02 mln EUR w środkach na płatności (764,8 mln EUR w 2021 r.);

12. zauważa, że wskaźnik wykonania ostatecznego dostępnego budżetu F4E wyniósł 72 % w przypadku zobowiązań i 91 % w przypadku płatności (odpowiednio 99,7 % i 97,4 % w 2021 r.); zwraca uwagę, że niskie wskaźniki wykonania wynikały ze spowolnienia działalności operacyjnej zarówno na poziomie ITER IO, jak i F4E, głównie ze względu na skutki kryzysu związanego z pandemią COVID-19, wojnę napastniczą Rosji w Ukrainie oraz niedawne techniczne problemy koncepcyjne na obecnym etapie montażu projektu ITER;

13. zauważa ponadto, że Wspólne Przedsięwzięcie obniżyło swój budżet środków na płatności z tytułu działalności operacyjnej o 92 mln EUR w drodze przyjęcia budżetu korygującego, a ponadto przesunęło 9,5 mln EUR z budżetu na płatności z tytułu działalności operacyjnej do budżetu administracyjnego (wynagrodzenia), aby sfinansować zobowiązania funduszu emerytalnego F4E wobec Komisji;

14. podkreśla, że Trybunał stwierdził istnienie nieprawidłowości w wykonaniu budżetu administracyjnego F4E wynikające z faktu, że budżet ten został ustanowiony jako środki nierozdzielone; zauważa, że w związku z tym zobowiązania administracyjne oparte na umowach i zobowiązaniach administracyjnych, w odniesieniu do których na koniec roku nie dokonano płatności, mogą zostać przeniesione na następny rok w celu dokonania płatności;

15. zauważa z zaniepokojeniem, że na koniec 2022 r. w przypadku tytułu 2 – Infrastruktura i wydatki operacyjne wskaźnik wykonania wyniósł 63 %, biorąc pod uwagę wyłącznie nowy budżet na płatności administracyjne na rok 2022, i 69 %, biorąc pod uwagę również niewykorzystane środki na płatności administracyjne z poprzednich lat, uruchomione ponownie do wykorzystania w 2022 r., natomiast wskaźnik anulowanych środków na zobowiązania przeniesionych z roku poprzedniego był wysoki i wynosił średnio 20 %;

***Personel i rekrutacja***

[10] Komisja, ITER performance, 2023.

16. zwraca uwagę, żena dzień 31 grudnia 2022 r. obsadzone stanowiska w F4E obejmowały 46 urzędników, 224 pracowników zatrudnionych na czas określony oraz 164 pracowników kontraktowych; zauważa ponadto, że F4E korzystało ze wsparcia 12,5 pracowników tymczasowych (w ekwiwalencie pełnego czasu pracy) i trzech oddelegowanych ekspertów krajowych;

17. zauważa ponadto, że w 2022 r. obowiązki zaczęło pełnić łącznie 11 nowych pracowników (sześciu pracowników zatrudnionych na czas określony i czterech pracowników kontraktowych oraz jeden oddelegowany ekspert krajowy) oraz że czterech członków personelu (wszyscy pracownicy kontraktowi) zostało pracownikami zatrudnionymi na czas określony na podstawie procedur selekcji;

18. podkreśla, żeTrybunał uznał, iż sytuacja kadry kierowniczej wyższego szczebla F4E pod koniec 2022 r. pozostawała niestabilna i przechodziła znaczące zmiany w związku z odejściem dyrektora w czerwcu 2022 r. oraz mianowaniem kierownika działu ds. szerszego podejścia ITER na stanowisko dyrektora generalnego ITER IO we wrześniu 2022 r.; w wyniku tych wydarzeń doszło do zmian kadrowych na czterech z siedmiu stanowisk kierowniczych wyższego szczebla Wspólnego Przedsięwzięcia;

19. podziela obawy Trybunału, że sytuacja ta stwarza ryzyko dla należytego zarządzania i ciągłości działania F4E w momencie, gdy zadaniem doświadczonych kierowników wyższego szczebla będzie wdrożenie nowych założeń ITER, które będą miały istotny wpływ na działalność F4E;

20. z zaniepokojeniem przyjął do wiadomości pismo[11] skierowane przez związki zawodowe do Komisji na początku 2022 r., w którym opisano kwestie związane z kierownictwem i zasobami ludzkimi oraz wyrażono ostrzeżenie dla Komisji dotyczące ryzyka związanego z tą sytuacją dla prawidłowego funkcjonowania Wspólnego Przedsięwzięcia, dobrostanu jego personelu oraz reputacji UE w projekcie ITER;

***Zapobieganie nadużyciom i konfliktowi interesów***

21. zauważa, na podstawie skonsolidowanego rocznego sprawozdania z działalności za 2022 r., że wdrażanie działań przewidzianych w planie działań w zakresie zwalczania nadużyć finansowych było systematycznie monitorowane przy użyciu specjalnej bazy danych (RAPID), która umożliwia dokumentowanie dalszych postępów we wdrażaniu działań w zakresie zwalczania nadużyć finansowych w 2022 r.;

22. odnotowuje z zadowoleniem, że przez cały rok specjalista ds. zwalczania nadużyć finansowych i etyki udzielał informacji oraz wsparcia pracownikom zajmującym się zamówieniami, zarządzaniem umowami, finansami i zarządzaniem zasobami ludzkimi w kwestiach związanych z zapobieganiem nadużyciom finansowym oraz że dla personelu i kadry kierowniczej F4E organizowano wydarzenia zwiększające świadomość w zakresie zwalczania nadużyć finansowych, w tym sesje szkoleniowe dla nowych pracowników; zauważa, że stan wdrożenia zgłaszano na posiedzeniach komitetu ds. audytu, a ponadto wewnętrzną sieć korespondentów F4E ds. nadużyć finansowych informowano indywidualnie oraz w ramach regularnych spotkań sieci ds. zapewnienia bezpieczeństwa;

[11] https://u4unity.eu/link/Topic_91_F4E.pdf

23. zauważa z uznaniem, że zasady, procedury, procesy i najlepsze praktyki związane z etyką oraz zapobieganiem konfliktom interesów i zarządzaniem nimi zostały przekazane pracownikom, w szczególności za pośrednictwem podręcznika F4E dostępnego w intranecie F4E;

24. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że od 2022 r. wszyscy pracownicy F4E są zobowiązani do corocznego składania ogólnej deklaracji interesów; wydawaniem i oceną deklaracji zarządza się obecnie za pośrednictwem nowo utworzonego cyfrowego rejestru konfliktów interesów F4E, co usprawnia monitorowanie i poprawia identyfikowalność, a tym samym zapobieganie konfliktom interesów i zarządzanie nimi w F4E;

***Systemy zarządzania i kontroli***

25. zauważa z zaniepokojeniem, że jak uważa Trybunał, w zarządzaniu umowami przez F4E występują uchybienia, które poważnie wpłynęły na osiągnięcie celów umowy i – jeśli nie zostaną wyeliminowane – mogą również wpłynąć na inne działania operacyjne F4E, biorąc pod uwagę znaczące zmiany w bieżących złożonych umowach, które mogą być wymagane, wynikające ze zaktualizowanych założeń projektu ITER;

26. w szczególności zwraca uwagę na zawartą w 2013 r. umowę w wartości 500 mln EUR na zaprojektowanie, wyposażenie i postawienie budynków ITER związanych i niezwiązanych z reaktorem jądrowym; F4E i ITER IO nie były jednak zadowolone z postępów i efektywności wykonawcy w realizowaniu pozostałych prac dotyczących budynków niezwiązanych z reaktorem jądrowym i w związku z tym w grudniu 2020 r., z pomocą zewnętrznych ekspertów prawnych, dokonały oceny potencjalnych konsekwencji alternatywnych rozwiązań w zakresie udzielenia tego zamówienia, tj. ponownego zorganizowania przetargu na usługi wyposażenia lub zlecenie pozostałych robót innym wykonawcom; w lutym 2021 r. wykonawca przedłożył wniosek o płatność na łączną kwotę 150 mln EUR za usługi zaprojektowania i wyposażenia reaktora jądrowego, a we wrześniu 2021 r. – kolejny wniosek o płatność w wysokości 30 mln EUR za pozostałe prace dotyczące innych budynków niezwiązanych z reaktorem; w oparciu o przeprowadzoną przez ekspertów prawnych analizę ryzyka i przekazane przez nich informacje dyrektor Wspólnego Przedsięwzięcia uzgodnił z wykonawcą wypłatę części kwoty wskazanej w pierwszym wniosku o płatność, tj. 75 mln EUR, a wykonawca wszczął spór dotyczący nieopłaconego drugiego wniosku o płatność;

27. zwraca uwagę, że zdaniem Trybunału analiza dokumentacji dotyczącej wykonania umowy ujawniła uchybienia w zarządzaniu tą umową przez Wspólne Przedsięwzięcie, w szczególności Trybunał podkreślił niezdolność Wspólnego Przedsięwzięcia do zgłaszania istotnych niezgodności w programie wykonawcy, co prowadziło do różnych interpretacji i braku porozumienia między stronami co do zakresu prac, harmonogramów i wymogów projektu; ponadto eksperci prawni stwierdzili, że ze względu na sposób sformułowania poszczególnych postanowień umownych Wspólne Przedsięwzięcie nie mogło rozwiązać umowy i wykonać robót wyłączonych z zakresu umowy we własnym zakresie ani zlecić ich innym wykonawcom; wyraża ubolewanie, że z powodu braku dokumentacji projektowej F4E Wspólne Przedsięwzięcie nie mogło jednoznacznie ustalić zobowiązań wykonawcy;

28. zauważa, że jak stwierdzono w skonsolidowanym rocznym sprawozdaniu z działalności za 2022 r., F4E nadal wdraża uznany, dopracowany i dobrze funkcjonujący system

kontroli wewnętrznej; zauważa jednak, że F4E zdaje sobie sprawę, iż zmiany w kierownictwie najwyższego szczebla (dyrektor i kadra kierownicza wyższego szczebla), które zachodzą od połowy 2022 r., mają bezpośredni wpływ na realizację niektórych działań, a także na kulturę organizacyjną F4E, a uwidocznienie pełnej realizacji inicjatyw może zająć trochę czasu;

29. przyznaje, że przy stosowaniu zasady ostrożności dwa uchybienia w odniesieniu do dostawców usług zewnętrznych (zasoby ludzkie, kompetencje i ciągłość) oraz obciążenia pracą i dobrego samopoczucia pracowników zostały sklasyfikowane przez Wspólne Przedsięwzięcie jako poważne;

30. zauważa ponadto, że kadra kierownicza wyższego szczebla F4E stale monitoruje działania rozpoczęte w obszarach uznanych za obarczone poważnymi uchybieniami, i uważa, że F4E w znacznym stopniu ograniczyło związane z nimi ryzyko oraz sformułowało konkretne plany działania w celu rozwiązania nierozstrzygniętych kwestii, co uzasadnia usunięcie zastrzeżenia z 2021 r. w 2022 r.;

***Monitorowanie działań podjętych w związku z uwagami z ubiegłych lat***

31. zauważa, że uwagi zawarte w specjalnych sprawozdaniach rocznych wspólnych przedsięwzięć są w rzeczywistości nieokreślonymi w czasie zaleceniami Trybunału; zauważa, że Trybunał co roku monitoruje działania podjęte w związku z tymi uwagami, oceniając ich status jako „otwarty” lub „zamknięty”;

32. zauważa, że spośród pięciu (5) uwag wydanych przez Trybunał w latach 2019 (2) i 2021 (3) tylko dwie (2) zostały zamknięte;

33. zauważa, że uwaga otwarta z 2019 r. (1) dotyczy nadmiernego wykorzystania zakontraktowanych lub pozyskanych z zewnątrz zasobów (około 62 % w 2019 r.), co niesie ze sobą poważne ryzyko dla Wspólnego Przedsięwzięcia, związane z utrzymaniem kluczowych kompetencji, niejasną odpowiedzialnością, możliwymi sporami sądowymi oraz niższą wydajnością personelu z powodu zdecentralizowanego kierownictwa;

34. zauważa, że w 2022 r. Wspólne Przedsięwzięcie utworzyło grupę roboczą, aby przeanalizować wysoki stopień wykorzystania zasobów zewnętrznych w celu lepszego zaplanowania i uzasadnienia zapotrzebowania na tego rodzaju pracowników;

35. zauważa, że uwagi otwarte z 2021 r. odnoszą się do (i) braku dowodów na skuteczność i pozytywny wpływ na system regularnych rocznych ocen przeprowadzanych przez ekspertów zewnętrznych oraz intensywnych audytów wewnętrznych obejmujących większość krytycznych obszarów działalności Wspólnego Przedsięwzięcia, co doprowadziło do wzrostu obciążeń administracyjnych oraz (ii) pogorszenia środowiska pracy we Wspólnym Przedsięwzięciu[12] i nieproporcjonalnego wykorzystania zewnętrznych zasobów personelu, co poskutkowało zwiększeniem wyzwań i zagrożeń dla środowiska pracy;

36. zauważa, że w 2022 r., w następstwie dwóch zaleceń zawartych w 10. rocznym

[12] Niedociągnięcia na szczeblu wyższej kadry kierowniczej, takie jak nieprzejrzysty i dysfunkcyjny proces podejmowania decyzji oraz brak dialogu społecznego, stanowią główne przyczyny występujących problemów.

sprawozdaniu z oceny[13] dotyczącym zarządzania zasobami ludzkimi, Rada Zarządzająca Wspólnego Przedsięwzięcia zatwierdziła plan działań na rzecz ich wdrożenia.

[13] 56. spotkanie Rady Zarządzającej w dniach 7–8 lipca 2022 r. w Barcelonie.